

N:o 33.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 18 mars 1903.
— — — — Andra Kammaren den 18 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af 9 kap. 1 § giftermålsbalken m. m.

(Lagutskottets utlåtande n:o 20 och memorial n:o 36.)

TILL KONUNGEN.

Vid innevarande riksdag hafva enskilda motionärer gjort framställning i syfte, att utan rubbning af gällande föreskrifter om makars egendomsförhållanden och mannens förvaltningsrätt öfver boet grundsatsen om gift kvinnas myndighet måtte blifva klart och otvetydigt uttalad i lag samt mannens målsmanskap för hustrun upphöra.

Riksdagen har ansett denna framställning vara i vissa afseenden beaktansvärd. Inom rättsvetenskapen torde det visserligen vara den allmänna meningen, att principen om hustrus myndighet finnes redan i gällande rätt, så att hustru i och med äktenskapets ingående blir myndig, ehuru utöfningen af hennes myndighet inskränkes genom den särskilda befogenhet, som tillagts mannen i dennes målsmanskap. Men det synes Riksdagen icke böra förnekas, att bestämmelserna rörande hustrus rättsliga ställning i såväl detta som andra hänseenden icke utmärkas af den klarhet, som på ett så viktigt område är ännu mera än eljest önskvärd, samt att trots de senare årens reformer af lagstiftningen i ämnet ett eller annat otidsenligt stadgande ännu kvarstår. En viss otydlighet häftar sålunda obestriddigt vid begreppet måls-

manskap i förhållandet mellan man och hustru. Uttrycket målsman användes såväl i lagen som eljest i ganska skiftande betydelser, och det finnes i flera afseenden anledning till tvekan, huruvida och i hvad mån mannens målsmanskap för hustrun till innehållet är likställt med eller skiljer sig från annat målsmanskap, som i lag förekommer. Denna tvekan torde stundom hafva föranlett till att hustrus befogenhet i rättstillämpningen blifvit underkastad strängare begränsning, än målsmanskapet i själfva verket bör innebära, särskildt om det sammanställes med hustrus nuvarande rättsställning i öfrigt. Ett förtydligande af bestämmelserna i ämnet kommer därför sannolikt i någon mån att verka såsom en utvidgning af hustrus rättskapacitet. Många frågor kunna för öfrigt anföras, hvilka kräfva ett afgörande i ena eller andra riktningen. Exempelvis har inom Riksdagen erinrats om den ovisshet, som gjort sig gällande, huruvida gift kvinna kan vara ledamot i fattigvårdsstyrelse, och en motsvarande osäkerhet har försports i andra liknande fall. Öfver hufvud torde det icke vara fullt klart, om hustru utan vidare är utesluten från rättigheter, för hvilka fordras att råda öfver sig och sitt gods. Rörande hustrus behörighet att vara fullmäktig hafva olika åsikter framträdt. Enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken kan uppdrag att vara rättegångsfullmäktig ej gifvas åt den, som står under målsman, men osäkert är, om detta stadgande äger tillämpning å mannens målsmanskap öfver hustrun. Särskildt lärer det ofta hafva förekommit, att hustru godkänts såsom rättegångsfullmäktig för sin man. Den ovisshet, som emellertid förefinnes härutinnan, torde hafva sträckt sina verkningar äfven till annan fullmakt än i rättegång. Flera domstolar i vårt land hafva ansett lagen icke lägga hinder i vägen för hustrus förordnande till förmyndare för sin man, då denne af sjukdom eller annan anledning varit urståndsatt att vårda sina egna och boets gemensamma angelägenheter, men ett sådant förordnande äger dock ej stöd i uttrycklig lag. I den viktiga frågan om hustrus befogenhet att inför rätta eller eljest söka och svara i tvistemål kan det visserligen synas vara i lagen tydligt uttaladt, att hon har sådan rätt, då föremålet för tvisten utgöres af egendom, som hon äger att förvalta. Men rörande tillämpningen af detta stadgande hafva i allt fall meningskiljaktigheter förekommit vid domstolarna. Ett stadgande, hvilket såsom allmän regel synes Riksdagen föråldradt och knappast öfverensstämmande med den hustru i öfrigt tillerkända rättsställning, är den i 4 § af förordningen angående utvidgad näringsfrihet förekommande bestämmelsen, att gift kvinna, som med mannen sammanlefver, icke får idka handel eller annat näringsyrke, utan att mannen sådant tillåter

och ikläder sig ansvarighet för de förbindelser, hon kan komma att ingå. Öfver egendom, som hustru själf förvaltar, är hon i öfrigt oförhindrad att förfoga, och det synes då icke finnas tillräcklig orsak, hvarför det skall vara henne betaget att utan mannens samtycke och borgen använda egendomen till drifvande af näringsyrke, om denna användning är den för henne lämpligaste och mest vinstgifvande, särskildt i det fall att den egendom, hvaröfver hon fått fri förvaltningsrätt, består af en anläggning för sådant syfte eller af ett kapital, som är i en dylik anläggning användt. Oafsedt att mannens borgen stundom är en formalitet utan värde för borgenärerna, torde bland de mindre bemedlade samhällsklasserna de fall icke vara alldeles sällsynta, då denna bestämmelse kan försvåra en hustrus sträfvan att bereda uppehälle åt sig och de sina.

Ofvan anförda exempel synas Riksdagen till fyllest ådaggalägga, att lagstiftningen på förevarande område lider af brister, som det vore önskvärdt att få afhjälpta. Riksdagen får alltså anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, i hvad mån gällande lagstiftning om hustrus rättsliga ställning kan för jämkning eller förtydligande böra omarbetas, i syfte att, utan väsentlig rubbning af de grunder, hvarpå denna lagstiftning hvilar, hustrus rättsställning måtte blifva mera klart och foljdriktigt bestämd än för närvarande, samt hennes myndighet, i den mån den ej anses böra af mannens målsmanskap begränsas, klart och tydligt i lagen varda uttryckt, och därefter för Riksdagen framlägga förslag till de lagbestämmelser i ämnet, hvartill förhållandena kunna föranleda.

Stockholm den 18 mars 1903.

Med undersåtlig vördnad.